

I ove godine u šumi Abez pored Vrginmosta obilježena je godišnjica partijskog savjetovanja na kome su donesene odluke o podizanju ustanka na Baniji i Kordunu. Prije 68 godina tu se našlo osam vodećih članova KPH za Kordun i Baniju sa sekretarom CK KPH i članom CK KPJ Radom Končarom i članom CK KPH i CK KPJ Josipom Krašom. Vrlo zapažen govor tom prilikom imao je Mirko Mećava, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca Hrvatske. To je bio i povod za kraći razgovor sa njim. **Za uspješan početak i razvoj antifašističkog NOP-a i NOB-a u Hrvatskoj ima više važnijih i značajnijih događaja. Koji su po Vašem mišljenju najvažniji?**

Stvarno ih ima više, ali po mom mišljenju četiri su ipak na neki način najznačajniji. To je, ponajprije, organizirano okupljanje 22. juna 1941. članova KPH iz Siska i okoline u Žabanskoj šumi i kasnije u šumi Brezovica. Drugo, to je sastanak vodećih članova KPH Banije i Korduna sa Radom Končarom i Josipom Krašom u šumi Abez 19. jula 1941. godine. Treće, to je prva uspješno izvedena oružana akcija u Hrvatskoj ustanika Banije u Banskom Grabovcu 23/24. jula 1941.; i četvrto to je ustanak naroda Like u Srbu i okolici 27. jula 1941.

U posljednjih dvadesetak godina, ali i ranije, što više što manje otvoreno se polemiziralo koji je od tih događaja važniji za početak i razvoj NOB-a u Hrvatskoj. Tko je opalio prvu pušku, tko je zaslužniji. Što Vi mislite o tome?

Ja smatram da je sve to bespredmetno, deplasirano i nekorisno. To tim više što takve diskusije i priče ponekad poprimaju intonaciju međunacionalnog nadmetanja, što nije u duhu atmosfere i politike u vrijeme NOB-e. Svaki od tih događaja sam po sebi važan je i značajan i svaki od njih ima svoje posebne vrijednosti i karakteristike.

Pojasnite?

Tako na primjer, 22. juni, koji je danas i državni praznik u Hrvatskoj, bio je i ostao važan po tome što je to bilo prvo veće organiziranje velike grupe komunista antifašista za pružanje otpora okupatoru i NDH i po tome što su mahom bili gotovo svi Hrvati komunisti, koji su se digli protiv ustaške vlasti i Pavelića. Nekadašnji državni praznik, 27. jul, značajan je i karakterističan po tome što je to bio masovni oružani ustanak srpskog naroda u Lici te u Srbu i okolici pod vodstvom članova i rukovodećih ljudi KPH, što je toga dana narod bio u pokretu i akciji, a ne samo članovi KP i SKOJ-a i što je tim narodnim ustankom zauzeto nekoliko punktova ustaške vlasti, oslobođeno nekoliko općinskih i jedno kotarsko središte i stvoren je prvi oslobođeni partizanski teritorij, čega u povijesti djelovanja Sisačkog odreda nije bilo, premda on zbog toga ne gubi ništa u svom značenju i doprinosu nastanku i razvoju antifašističke NOB u Hrvatskoj. U tom narodnom ustanku u Lici sudjelovali su, osobito poslije 27. jula i pripadnici hrvatskog naroda i nekih drugih nacionalnosti, pa on de facto simbolizira i predstavlja antifašistički ustanak naroda Hrvatske. Ova dva datuma i događaja na području Korduna i Banije, mislim na Abez i Banski Grabovac, međusobno su čvrsto povezani i imaju veliki značaj za daljnji besprekidni razvoj narodnog ustanka i NOB-a u ovim područjima, pa i šire u Hrvatskoj i BiH. Tu na području Banije i Korduna, zajedno sa Likom, stvara se kompaktni slobodni partizanski teritorij, nastaju prvi partizanski odredi, prvi narodnooslobodilački odbori kao novi organi vlasti, prve komande mjesta i područja, prve partizanske bolnice, škole i slično. Tu na tom području antifašistička NOB kontinuirano raste i jača bez većih zastoja sve do konačne pobjede 1945. godine. Zbog toga su tu stacionirani u nekoliko navrata Glavni štab NOV i PO Hrvatske, CK KPH, ZAVNOH i druge republičke partizanske institucije. Na to područje pristižu dobrovoljci i raznovrsna pomoć za NOV i NOB iz Zagreba i drugih okolnih neoslobođenih područja i gradova. Sa tih terena kao čvrstih baza NOV i PO usmjeravaju se i odlaze partizanske jedinice, pomoć i podrška i širi se plamen i duh partizanske antifašističke borbe u druge dijelove Hrvatske, u Žumberak, Slavoniju,

Moslavinu, Prigorje i dalje.

Može se postaviti i pitanje zašto je baš tu na banijsko-kordunskom području održan sastanak o dizanju ustanka, mislim na sastanak na Abezu, koji je kako se vidjelo dao odlične rezultate

To je zato jer su u kotarevima Glina, Vrginmost i Vojnić postojale dobre organizacije KPH sa velikim brojem članova Partije i SKOJ-a i jer je pod Pavelićevim ustaškim terorom srpski narod Banije i Korduna bio životno ugrožen pa je listom zdušno prihvatio i samoprijegorno politiku i duh NOB-a pod vodstvom KPH i KPJ na čelu sa Josipom Brozom Titom. Narod je postao izvor boraca i kadrova za partizanske jedinice, a njihova sela prenoćišta, skladišta za prehranu, ambulante, bolnice i tako dalje.

Mnogi prešućuju, ignoriraju, ne priznaju i obezvređuju pa čak i blate baš te dvije činjenice, te dvije bitne komponente u narodnooslobodilačkoj borbi - vodeću ulogu KP u antifašističkoj borbi i masovno samoprijegorno sudjelovanje i doprinos srpskog naroda ovih krajeva u toj borbi?

Slažem se sa Vama. Nedavno je, na primjer, u Zagrebu održan skup kojim je obilježena 65. godišnjica održavanja u Topuskom Prvog kongresa kulturnih radnika u partizanskoj Hrvatskoj. U dva od tri glavna referata ni riječi nije bilo o narodu i kraju u kojem je održan taj zaista povijesni skup. Pitam ja te referente: gdje su sudionici tog kongresa tada spavali, tko ih je hranio i štitió od mogućih upada fašističkih bandi i tome slično. Zbrinjavali su ih i štitali borci, terenski aktivisti, seoske žene pa i djeca Banije i Korduna kao svoju braću i sestre i životne spasioce. Spominjani su, doduše, tom prilikom neki ljudi iz nekih drugih krajeva kao, na primjer, Boduli i neki svećenici sa Krka, ali nije spomenuto ni jedno ime sa područja Banije i Korduna. Ako možda neki misle da su uloga i doprinos naroda u ovim krajevima bili irelevantni za održavanje tog kongresa, neka odgovore zašto takav skup nije u to vrijeme održan u nekom drugom kraju Hrvatske. Ispada da neki kao da žele ili prešutno prihvaćaju prisutnu tendenciju u Hrvatskoj kada danas nema toga naroda na tom području, onda nam ne treba ni njihova povijest. Ali to je višestruko pogrešno i štetno jer je to de facto hrvatska povijest, povijest države i zemlje Hrvatske. Apeliram, trebamo se zaista otvoreno, bez uvijanja suprotstaviti toj tendenciji i zauzeti se da se konačno prekine s tim perfidnim revidiranjem i redizajniranjem povijesti NOB-a u Hrvatskoj, čak i u našim redovima antifašista.

Dokorašnji premijer i predsjednik HDZ-a Ivo Sanader, na nedavno održanoj konvenciji HDZ, među ostalim je kazao: „Ja jesam za antifašizam, ali sam protiv komunizma, jer su komunisti nanijeli mnogo zla hrvatskom narodu“!

Kao da je komunizma uopće negdje bilo! Ja postavljam pitanje njemu i drugima koji tako misle i to tvrde - koja su to zla nanijeli komunisti Hrvatske i nekadašnje Jugoslavije, predvođeni Titom, hrvatskom narodu? Jeli to zlo što su 1937. godine osnovali KPH unutar KPJ i tako osigurali posebnost i identitet hrvatskog nacionalnog bića u jugoslavenskom radničkom i komunističkom pokretu i kasnije u jugoslavenskoj socijalističkoj zajednici? Je li zlo za hrvatski narod što je pod vodstvom KPH i KPJ osigurano da Hrvatska iz Drugog svjetskog rata iziđe kroz antifašističku NOB kao dio pobjedničke antifašističke koalicije, a ne kao poraženi dio nacifašističkih država? Jesu li komunisti nanijeli zlo hrvatskom narodu što su u vrijeme NOB-a osigurali osnove za uspostavu hrvatske države u okviru jugoslavenske federacije u današnjim granicama i što su osigurali povratak Istre, Rijeke, Zadra i drugih krajeva u okviru države Hrvatske? Jesu li komunisti nanijeli zlo hrvatskom narodu time što je pod njihovim vodstvom od 1945.-1990. godine ostvaren u Hrvatskoj do tada, a i kasnije, nezabilježen rast i razvoj industrije i poljoprivredne proizvodnje, obrazovanja, kulture i standarda građana, socijalna sigurnost i

kvalitetni međuljudski i međunacionalni odnosi? Jesu li napravili zlo hrvatskom narodu što su oblikovali Ustav SFRJ po kome se Republika Hrvatska mogla izdvojiti iz jugoslavenske federacije i osamostaliti bez oružanih borbi i rata, a stoje to ostvareno kroz prolijevanje krvi, nisu primarno krivi i odgovorni komunisti, nego hrvatski, srpski, slovenski i drugi nacionalistički šovinisti, koji su se borili protiv istinskih komunista. Gledano iz današnje perspektive, jedino su krivi i odgovorni što je pod njihovom vlašću pogubljen bez suđenja veoma veliki broj pripadnika neprijateljskih formacija i drugih suradnika okupatora, osobito na kraju rata, među kojima je, nažalost, stradao i veliki broj nevinih, što sa puno suosjećanja treba žaliti. No, to nije ni približno validan razlog ili opravdanje za toliko apostrofiranje animoziteta, mržnje i prezira prema bivšim hrvatskim i jugoslavenskim komunistima, jer time se istovremeno izvrgava preziru i osudi, a ne uzdizanju i pohvali junaka koji su se kao mladići prije 68 godina sastali i dogovorili o hrabroj odluci i podigli ustanak i povelu borbu protiv okupatora i ustaša, protiv nasilja i zločina, kao što su to odlučili mladići, komunisti i SKOJ-evci i na Abezu i na brojnim drugim mjestima u Hrvatskoj i bivšoj Jugoslaviji.

Intervju Mirka Mećave, potpredsjednika SABA RH, objavljen u

[Identitetu, mjesečniku Srpskog demokratskog foruma iz Zagreba, broj 137, od kolovoza 2009. godine](#)

Razgovarao: Branko Babić